

W 1915 roku powstało pierwsze Żydowskie Towarzystwo Gimnastyczno-Sportowe (ŻTGS). Od 1923 roku działał wielosekcyjny Częstochowski Klub Sportowy „Warta”. Wiosną 1923 roku utworzono stowarzyszenie sportowe pod nazwą „Polonia”, które w 1926 roku zmieniło nazwę na Częstochowski Klub Sportowy „Jordania”. Na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych pojawił się wielosekcyjny Klub Sportowy „Ascola”. W latach trzydziestych trzon działaczy i członków ŻTGS przystąpił do Wszechświatowego Związku „Makkabi” w roku 1933. Do „Makkabi” przyłączyły się również kluby sportowe „Warta” i KS „Ascola”. W środowisku robotniczym działały kluby: „Gwiazda – Sztern”, Żydowski Klub Sportowy „Hakoach”, który w 1937 roku zmienił nazwę na Żydowski Klub Sportowy „Nordija”, Żydowski Robotniczy Klub Sportowy „Hapoel”, „Naprzód”, KS „Ogniwo”, KS „Concordia”, KS „Hagibor”, KS „Splendid”. W połowie lat trzydziestych coraz większe sukcesy odnosił Klub Sportowy „Admira”. Tuż przed wojną piłkarze tego klubu awansowali do rozgrywek mistrzowskich klasy A podokręgu częstochowskiego.

The first Jewish Gymnastics–Sports Association (ŻTGS) was established in 1915. In 1923, Sports Club Warta was founded. In the Spring of 1923 another Sports Association, “Polonia”, was created in 1926 and later changed its name to “Jordania”. In the late twenties and early thirties another Sport Club “Ascola” came into being. In the thirties, the core activists of ŻTGS joined the “Makkabi” Universal Association. In 1933 “Makkabi” merged with Sports Clubs “Warta” and “Ascola”. There were also workers sports clubs such as “Gwiazda–Sztern”, “Hakoach”, later called “Nordija”, “Hapoel”, “Naprzód”, “Ogniwo”, “Concordia”, “Hagibor” and “Splendid”. In the mid thirties “Admira” became very successful. Shortly before the outbreak of WWII it advanced to the play-offs of the Częstochowa region.

3811
 ŻYDOWSKIE TOWARZYSTWO
 KRAJOZNAWCZE
 Oddział Częstochowski
 Kilińskiego Nr. 3. mieszk. 3.
 Telefon 7-57

יידישע געזעלשאפט
 פאר לאנד-וויטנשאפט
 טשענסטאכאווער אפטיילונג
 קילינסקי גאס 3.
 טעלעפאן 7-57

Częstochowa, dn. 21 lipca 1929. טשענסטאכאווער, ד. 21 ליעא 1929.

h. do. 11/24.

Do Starostwa

w Częstochowie

Towarzystwo Panom do Szuk. wiadomości, że moga uch
 iżniej zebrać, odbył się dn. 14 b. m., powstał w naszym omie
 Oddział Żyd. Tow. Krajozn. w Warszawie.

Zarząd Starostwa:

Przewodniczący:	pan H. Hejzerowicz, lek. dent., Kilińskiego
Wice-Przewodniczący:	" Z. Brandlericz, prof. matematyki, P.K.
"	" J. Rosenberg, inżynier, Kościuszki
"	" W. Krusztok, profesor, Piłsudskiego
Sekretarz	" I. Horowitz, inżynier, Panny Marii
Skarbnik	" B. Seumacher, profesor historii, Dęb.
	" Janowska, profesor, Kopernika

Towarzystwo ma swą siedzibę w Częstochowie, ul. Kilińskiego
 w lokalu lek. dent. H. Hejzerowicza.

Z pozdrowieniem

Starostwo Częstochowskie
 Podane dnia 22 VII D. 1929 r.
 L. 17047 Zaf. _____
 Waga _____

Reces: [Signature]
 Sekretar: [Signature]

List z 21 lipca 1929 roku informujący o powołaniu w Częstochowie Żydowskiego Towarzystwa Krajoznawczego

The Jewish Sightseeing Association announces the establishing of the Częstochowa branch and election of the board, July 21, 1929

190

Żydowskie Towarzystwo
GIMNASTYCZNO-SPORTOWE
w CZĘSTOCHOWIE
Ogrodowa N. 22
מחלקת הספורט
מחלקת הספורט

Częstochowa, dnia 14 III

Do
Starostwa Częstochowskiego
w/m

Powołuję się na pismo z d. 13.2 r. b. l. 483
komunikacyjny, że w skład Zarządu następujący skład następujący:

1) D. Hipolit Guzik, lat 38, lekarz medycyny
2) M. Fraport 27, Handlowiec
3) M. Krenski 29, Chemik
4) A. Ferec 44, lekarz dentyta
5) H. Lejzerowicz 30, "
6) C. Lichtenstein 32, mistrz garbarski
7) D. Kempner 28, Kupiec
8) J. Krygier 37, Technik dentystryczny
9) J. Fejge 23, student

z powołaniem
ŻYDOWSKIE TOWARZYSTWO
GIMNASTYCZNO-SPORTOWE
w Częstochowie
Przewodniczący: *[Signature]*

[Signature] 4839/20 8/III
obecnego Zarządu odbyły się 16 czerwca 1924
4839/22

17

Do
Zarządu Miejskiego
w Częstochowie.
na ręce Pana Prezydenta Szczędrzowskiego

Zarządu Ż.S.G.S. Makkabi w Częstochowie,
mającego siedzibę przy ul. Katedralnej Nr. 11,
oraz inż. Ożesława Rajcowa, zam. w Częstochowie
przy ul. Kilińskiego Nr. 14 i dr. Leona Goldmana,
zama. w Częstochowie przy ul. N. M. Panny, b. preze-
sów Ż.K.S. W art a

Memoriał.

Nie istniejący już obecnie Ż.K.S. W art a, będący w swoim czasie na terenie naszego miasta jedną z najpopularniejszych organizacji sportowych, otrzymał przed kilkunastu laty od tut. Zarządu Miejskiego do użytku na cele sportowe plac ziem przy ul. Jaskrowskiej /podówczas zwanej jezozu Koszarowa/ nad brzegiem rzeki Warty. Zniwelowanie tego terenu /zwiększono tysiące fur ziemi na specjalnie urządzonej kolejce/, przystosowanie do potrzeb sportu i ogrodzenie pochłonęło kilkanaście tysięcy złotych, ofiarowanych przez społeczeństwo żydowskie, i wiele, nader wiele bezinteresownej i szczernej pracy ze strony członków zarządu i klubu „Warta”. W myśl umowy, zawartej podówczas pomiędzy Zarządem Miejskim, mającej charakter umowy dzierżawy na sześć lat za minimalną opłatę symboliczną z automatycznym przedłużeniem na dalszy okres czasu, Zarząd Miejski uprawniony był zabrać klubowi „Warta” teren boiskowy jedynie na cele użyteczności publicznej z wyłączeniem sportu.

W parę lat później Zarząd Miejski zabral klubowi „Warta” część urządzoną boiska dla użytku ul. i w zamian pozwolił na rozszerzenie boiska w kierunku rzeki i przekształcenie części rzeki na ład. Zmuszając konieczność podjęcia z ze strony władz i członków klubu „Warta” kosztownych i ciężkich prac, jak zasypianie części rzeki, urządzenie nad rzekę nasypu, niwelowanie terenu, przerobienie ogrodzenia i t.p..

W roku 1933 3 żydowskie kluby sportowe Ż.K.S. W art a, Żyd. Tow. w a r z y s t w o G i m n a s t y c z n o - S p o r t o w e i K. S. i s c o l a połączyły się w jedno stowarzyszenie sportowe p.n. Ż.S.G.S. M a k k a b i. W następstwie tego dalsze umowy dzierżawy terenu boiskowego przy ul. Jaskrowskiej zawierane były - na ogół na tych samych zasadach, co poprzednio - ze stowarzyszeniem „Makkabi”, które zresztą przejęło aktywnie i pasywnie zrzeczonych w nim klubów. Ostatnia umowa zawarta była przez Zarząd Miejski ze stowarzyszeniem Makkabi w dniu 16 listopada 1936 r. z terminem ważności do dnia 31 sierpnia 1939 r.

Pismem z dnia 25 października 1938 r. za Nr. O.3218/1/38 Zarząd Miejski powiadomił zarząd stowarzyszenia „Makkabi” iż - na zasadzie par. 8 umowy z dnia 16 listopada 1936 r. - jednostronnie rozwiązuje umowę z dniem 31 stycznia 1939 r. z tym, że protokółami odbiór boiska ma nastąpić w dniu 15 lutego 1939 r. Paragraf ósmy umowy w związku z § 2 przewiduje, że dla celów użyteczności publicznej z wyłączeniem sportu Miasto może rozwiązać umowę za uprzednim trzechmiesięcznym wypowiedzeniem.

Zważywszy, że według posiadanych przez nas informacji nie jest przewidziane, by Miasto miało w chwili obecnej wykorzystać dany teren boiskowy dla celów użyteczności publicznej /sensu wykorzystania dla celów sportowych nie może w danym wypadku, wejść w grę /.

Ze Stowarzyszenia Makkabi - z tytułu przejęcia praw, przysługujących b. klubowi W art a i z tytułu samodzielnych praw, wynikających z umowy stron - ma szczególne prawa do tego boiska.

Ze Stowarzyszenia Makkabi jest na terenie naszego Miasta bodaj że jedyna placówka, która krzewi wśród społeczeństwa żydowskiego zrozumienie dla sportu i zasady wychowania fizycznego, a posiadanie boiska w dzielnicy żydowskiej, jaką jest ulica Jaskrowska, stanowi dla Makkabi nieodzowną konieczność, by móc spełnić ciężce na nim zadania,

Stowarzyszenie Sportowe „Makkabi”,
memoriał w sprawie historii żydowskich
stowarzyszeń sportowych

Jewish Sports Society “Makkabi”,
a letter regarding certain aspects
of the history of Jewish Sports Societies
zb. APCz

Skład Zarządu Żydowskiego Towarzystwa
Gimnastyczno-Sportowego
z czerwca 1923 roku

The Management Board
of Jewish Gymnastic Society,
June 1923
zb. APCz

Dawid Asz, syn rabina Nachuma Asza,
adwokat, radny miejski i działacz sportowy,
współzałożyciel klubu „Makkabi”
w Częstochowie

David Asz, son of Rabbi Nachum Asz,
attorney, city council member, sports activist,
co-founder of the “Makkabi” Sports Club
in Częstochowa

zb. E. Asz Mundlak

Grupa żydowskich sportowców z Częstochowy, 1917

A group of Jewish athletes from Częstochowa, 1917

zb. YV

Drużyna sportowa „Makkabi”
The “Makkabi” sports team
zb. Haim Ithaki

Sportowcy żydowscy z Częstochowy w roku 1933.
W pierwszym rzędzie od lewej Josef Szajn, bokerski mistrz Polski w wadze lekkiej

Jewish athletes from Częstochowa in 1933.
Josef Szajn, the lightweight boxing champion of Poland, first from the left in the front row
zb. Josef Szajn

Uczestnicy Makkabiady z Julkiem Binderem i Józkiem Szajnem
The participants of the Maccabiah including Julek Binder and Józek Szajn
zb. Josef Szajn